

ความสัมพันธ์ระหว่างสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองและสภาพเสมือนอาณานิคม

เหตุผลที่สนับสนุนการนำสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองไปใช้กับดินแดนที่ตกอยู่ในสภาพเสมือนอาณานิคม

สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองนั้นสามารถนำไปใช้กับดินแดนที่ตกอยู่ในสภาพเสมือนอาณานิคมได้ด้วยเหตุผลทางกฎหมายสามประการดังจะกล่าวต่อไป เหตุผลทั้งสามประการนี้ แม้ว่าบางครั้งจะไม่ได้มีการกำหนดอย่างชัดเจนไว้ในกฎหมาย แต่เมื่อพิจารณาจากเนื้อหาของกฎหมายระหว่างประเทศโดยรวม ก็จะพึงเข้าใจถึงเหตุผลต่าง ๆ เหล่านี้ได้ เหตุผลทั้งสองประการนี้คือ การใช้กำลังยึดครองดินแดนเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายประการหนึ่ง และกฎหมายคุ้มครองไม่ให้ประชาชนตกอยู่ภายใต้การควบคุมของฝ่ายอื่น อีกประการหนึ่ง

1.1 การใช้กำลังยึดครองดินแดนเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 ว่า การใช้กำลังทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในปัจจุบันนี้เป็นสิ่งที่กฎหมายไม่ยอมรับ ข้อยกเว้นเกี่ยวกับการใช้กำลังนี้มีอยู่เพียงสองประการ คือ การใช้กำลังเพื่อการป้องกันตนเองตามมาตรา 51 ของกฎบัตรสหประชาชาติ การป้องกันตนเองนี้อาจเป็นการที่รัฐที่ถูกรุกรานกระทำการป้องกันตนเอง หรือเป็นกรณีที่รัฐที่สามเข้ามาช่วยป้องกันที่เรียกว่าการป้องกันร่วมกัน (Collective self-defence) ก็ได้ การป้องกันตัวจะต้องมีเหตุที่ทำให้เกิดความจำเป็นที่ต้องป้องกันตามที่กำหนดไว้ ในกฎบัตรสหประชาชาติ ในมาตรา 51 กล่าวคือ สิทธิในการป้องกันตัวไม่ว่าโดยลำพัง หรือร่วมกันจะเกิดขึ้นก็เมื่อมีการโจมตีด้วยกำลังอาวุธบังเกิดแก่สมาชิกของสหประชาชาติเท่านั้น ข้อยกเว้นอีกประการหนึ่งคือการใช้กำลังตามมาตรา 42 ของกฎบัตร กล่าวคือ ตามหมวดที่ 7 ของกฎบัตรว่าในเรื่องการดำเนินการเกี่ยวกับการคุกคามต่อสันติภาพการละเมิดสันติภาพ และการกระทำการรุกรานนั้น คณะมนตรีความมั่นคงมีอำนาจที่จะวินิจฉัยว่า มีการคุกคามต่อสันติภาพเกิดขึ้นหรือไม่

และคณะมนตรีฯ อาจมีคำวินิจฉัย (ในรูปของคำแนะนำ) ให้คู่กรณีที่มีการกระทำการคุกคามต่อสันติภาพดังกล่าวปฏิบัติตามถ้าหากไม่ปฏิบัติตามคณะมนตรีฯ อาจเรียกร้องให้สมาชิกของสหประชาชาติดำเนินมาตรการต่าง ๆ (ที่เรียกกันในเรื่องว่า มาตรการ Sanction) เช่น การหยุดชะงักซึ่งความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และทางคมนาคม เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อมีการปฏิบัติตามมติของคณะมนตรีฯ ดังกล่าว แต่ถ้าคณะมนตรีฯ เห็นว่ามาตรการทางสันติดังกล่าวมาแล้วไม่ได้ผล คณะมนตรีฯ ก็อาจดำเนินการใช้กำลังทางอากาศ ทะเล หรือทางพื้นดินใด ๆ เช่น ที่เห็นจำเป็นเพื่อเป็นการดำรงไว้ซึ่งสันติภาพได้ การใช้กำลังของสหประชาชาติ เช่น การจัดตั้งกองกำลังสหประชาชาติในครึ่งสงครามเกาหลี และในคราวสงครามอิรัก-คูเวต เป็นต้น

ในปัจจุบันการที่ประเทศหนึ่งใช้กำลังทหาร เข้ายึดครองดินแดนของอีกรัฐหนึ่ง ซึ่งถือเป็นการฝ่าฝืนหลักการใช้กำลังดังกล่าว เป็นที่ยอมรับกันในสังคมนระหว่างประเทศว่าเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายระหว่างประเทศ และการกระทำดังกล่าวมักจะถูกระบุประนามโดยสังคมนระหว่างประเทศโดยทั่วไป เช่น กรณีที่สหภาพโซเวียตยกกำลังบุกเข้าไปในอัฟกานิสถานในปี 2522 และได้เข้าไปแต่งตั้งรัฐบาลที่อยู่ภายใต้การควบคุมของตนขึ้นที่กรุงคาบูล เมืองหลวงของอัฟกานิสถานนั้น การกระทำของโซเวียตได้รับการประนามจากสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติมาโดยตลอดตั้งแต่ปี 2523 จนถึงปี 2530¹ (อันเป็นปีสุดท้ายก่อนที่โซเวียตเริ่มยอมรับการถอนทหารออกไปจากอัฟกานิสถาน) หรือในกรณีสงครามระหว่างอิรัก-อิหร่าน นั้น อิรัก-อิหร่าน รบช่วงชิงดินแดนระหว่างกันมาเป็นเวลากว่า 8 ปี คู่สงครามต่างยึดดินแดนของอีกฝ่ายหนึ่งได้บางส่วน ในกรณีนี้คณะมนตรีความมั่นคงก็ได้มีมติที่ 598 (1987) เรียกร้อง

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ มานพ เมมประยูรทอง (บรรณาธิการ), เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับสหประชาชาติ
(กรุงเทพ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เทคนิค 19, 2533), หน้า 115

ให้ อิหร่าน-อิรักหยุดยิงทันทีและให้มีการถอนทหารกลับสู่ชายแดนที่ได้รับการรับรองจากนานาชาติด้วย² เช่นกัน อนึ่ง ผู้เขียนมีความเห็นว่าควรจะกล่าวไว้ที่นี่ว่า สำหรับกรณีของดินแดนที่ถูกรัฐอื่นยึดครองไปเรียบร้อยแล้ว ก่อนที่หลักการห้ามใช้กำลังในทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจะพัฒนาขึ้นมาเช่นนี้ มีผลสมบูรณ์ในทางกฎหมายระหว่างประเทศ และดินแดนที่ถูกยึดครองก็กลายเป็นดินแดนของรัฐที่ยึดครองไปโดยสมบูรณ์ตามกฎหมาย และประชาชนในดินแดนที่ถูกยึดครองก็จะกลายเป็นประชาชนของรัฐที่ยึดครองไปด้วยโดยปริยาย ในกรณีเช่นนี้ การแบ่งแยกดินแดนในลักษณะเช่นนี้ออกมาเป็นรัฐต่างหาก ไม่ได้รับการยอมรับในกฎหมายและไม่อยู่ภายใต้เรื่องดินแดนที่อยู่ในสภาพเสมือนอาณานิคมนี้

การยึดครองดินแดนที่ฝ่าฝืนหลักการห้ามการใช้กำลังในทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศยังก่อให้เกิดผลประการหนึ่ง คือ ทำให้ดินแดนที่ถูกยึดครองโดยการใช้กำลังในลักษณะเช่นนี้ไม่ได้รับการยอมรับโดยสังคมนระหว่างประเทศ และไม่ถือว่าเป็นดินแดนที่รัฐผู้ยึดครองได้มาโดยถูกกฎหมาย เช่น การที่อิสราเอลยกกำลังเข้ายึดครองดินแดนฝั่งตะวันตกของแม่น้ำจอร์แดนนั้น นานาชาติ รวมทั้งสหประชาชาติก็ไม่เคยรับรองว่าดินแดนที่อิสราเอลยึดครองนี้ตกเป็นของอิสราเอลแต่อย่างใด หากแต่กลับเรียกร้องให้อิสราเอลถอนกำลังออกไปจากดินแดนดังกล่าวเป็นต้น อย่างไรก็ตาม ความเป็นไปได้อันใดก็ตาม การที่ประเทศหนึ่งใช้กำลังเข้ายึดครองอีกประเทศหนึ่งอาจไม่ได้รับการประณามจากนานาชาติ และ/หรือ สหประชาชาติเลยก็ได้ ตัวอย่างเช่น การที่ไซปรัสบุกเข้ายึดครอง ลีทัวเนีย, ลัตเวียและเอสโตเนีย นั้น แม้ว่าการกระทำดังกล่าวจะได้รับการประณามจากประเทศฝ่ายตะวันตกบางประเทศ แต่ก็ไม่เคยถูกประณามโดยสหประชาชาติมาก่อน เหตุที่การใช้กำลังยึดครองสาธารณรัฐบอลติกของไซปรัสไม่เคยถูกประณามจากสหประชาชาติก็เพราะ สหภาพไซปรัส นั้นเป็นประเทศที่มีอิทธิพลใน

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 114

ทางการเมืองระหว่างประเทศ จึงใช้อธิพลในทางการเมืองระหว่างประเทศไม่มีการนำเรื่องของสาธารณรัฐบอลติกขึ้นพิจารณาในสหประชาชาติ แต่ไม่ใช่ว่าสหประชาชาติมีความเห็นว่าการใช้กำลังยึดครองสาธารณรัฐบอลติกเป็นเรื่องที่ถูกกฎหมายแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม เนื่องจากลักษณะของการเมืองระหว่างประเทศในปัจจุบันมีพัฒนาการไปในทางที่ดีขึ้น กล่าวคือ การเผชิญหน้ากันระหว่างประเทศในฝ่ายตะวันตก และประเทศในฝ่ายตะวันออกได้สิ้นสุดลงไปพร้อมกับการสูญสลายของสหภาพโซเวียต ซึ่งมีผลทำให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกกลายเป็นประเทศในฝ่ายเดียวกัน ไม่มีการแตกแยกความคิดเห็นออกไปเป็นสองฝ่ายอีก ดังนั้น การใช้อิทธิพลทางการเมืองระหว่างประเทศเพื่อปิดบังการกระทำที่ผิดกฎหมาย จึงมีแนวโน้มที่ลดลงไปในอนาคต

ดังนั้น ถึงแม้ว่าเราอาจจะกล่าวโดยสรุปได้ว่า การใช้กำลังเพื่อยึดครองดินแดนจะสามารถแยกออกได้เป็น 2 ประการ คือ การยึดครองดินแดนที่สหประชาชาติประนามกับการยึดครองดินแดนที่สหประชาชาติไม่ได้ประนาม (เพราะเหตุผลในทางการเมืองระหว่างประเทศ) แต่จากแนวโน้มในการพัฒนาไปของการเมืองระหว่างประเทศดังกล่าว จะมีผลทำให้การใช้กำลังยึดครองดินแดนเป็นการกระทำที่ได้รับการประนามจากสหประชาชาติเสมอ และการใช้กำลังยึดครองดินแดนที่ไม่ได้รับการประนามไม่น่าจะมีอีกต่อไป

1.2 กฎหมายคุ้มครองไม่ให้ประชาชนตกอยู่ภายใต้การควบคุมของฝ่ายอื่น

เหตุผลในเรื่องนี้เห็นได้ชัดจากแนวคิดพื้นฐานของสิทธิ ในการกำหนดอนาคตตนเองที่ให้เอกราชแก่ประชาชนในดินแดนอาณานิคมต่าง ๆ ดังกล่าวในบทที่ 2 และจากข้อความต่าง ๆ ในกฎบัตรสหประชาชาติและในมติของสมัชชาใหญ่ที่ 1514 และ 2625 มติที่ 1514 มีข้อความในตอนหนึ่งกล่าวโดยสรุปว่า การทำให้ประชาชนตกอยู่ภายใต้การครอบงำและแสวงหาประโยชน์จากต่างชาตินั้นเป็นการปฏิเสธสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และขัดกับกฎบัตรสหประชาชาติ³ ในมติที่ 2625 ก็มีข้อความในตอนหนึ่งกล่าวไว้ โดยสรุป

³ Ian Brownlie, Basic Documents in International Law, (Oxford : University press, 1985), P.300

เช่นกันว่าการที่ทำให้ปวงชนตกอยู่ใต้การครอบงำและแสวงหาประโยชน์จากต่างชาติ เป็นการฝ่าฝืนหลักสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองและทุก ๆ รัฐมีหน้าที่ที่จะงดเว้นจากการใช้กำลังใด ๆ ซึ่งจะพรากรสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง และเสรีภาพ และเอกราชไปจากปวงชนเหล่านั้น⁴ ในมาตรา 2 (4) ของกฎบัตรสหประชาชาติเองยังมีข้อความที่วางหลักการว่าสมาชิกทั้งปวง จะต้องละเว้นการคุกคามหรือการใช้กำลังต่อบูรณภาพแห่งอาณาเขตหรือเอกราชทางการเมืองของรัฐใด ๆ หลักการต่าง ๆ ดังกล่าวนี้ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปในสังคมระหว่างประเทศและทำให้เกิดหลักการให้เอกราชแก่ดินแดนอาณานิคม หรือแนวความคิดพื้นฐานของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองดังกล่าวมาในบทที่ 2 อย่างไรก็ตามผู้เขียนมีความเห็นว่าหลักการเช่นนี้ ไม่มีผลจำกัดเพียงแค่อำให้เกิดแนวความคิดพื้นฐานของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองเท่านั้น การที่กฎหมายคุ้มครองไม่ให้ปวงชนตกอยู่ภายใต้การควบคุมของฝ่ายอื่น ในที่นี้น่าจะเป็นหลักการกว้าง ๆ ที่คุ้มครองในทุก ๆ กรณี เหมือนอย่างเช่น ในกรณีที่ลัทธิกีดกันผิวหรือการเหยียดผิว ได้รับการประณามจากสังคมโลกนี้ก็เพราะการเหยียดผิวทำให้ชนกลุ่มหนึ่งต้องเดือดร้อนและถูกปกครองโดยกลุ่มอื่น ๆ โดยตนเองไม่ได้สมัครใจหรือแนวความคิดที่ว่าประชาชนทุกคนย่อมได้รับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ก็สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดที่ว่า กฎหมายคุ้มครองไม่ให้ประชาชนตกอยู่ภายใต้การควบคุมของฝ่ายอื่นนี้ด้วยเช่นกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴ Ibid., p. 42

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาในข้อ 1.1 และ 1.2 จะเห็นได้ว่าการที่ดินแดนหนึ่ง ๆ ตกอยู่ในสภาพการเสมือนเป็นอาณานิคมย่อมเป็นการที่ก่อให้เกิด สภาพการที่ปวงชนต้องตกอยู่ภายใต้การควบคุมหรือครอบงำของต่างชาติ ซึ่งขัดกับหลักในกฎหมายดังกล่าวในข้อ 1.2 นี้ นอกจากนั้นการที่รัฐ ๆ หนึ่งใช้กำลังเข้ายึดครองดินแดนหนึ่งยังเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายดังที่กล่าวในข้อ 1.1

รูปแบบของสิทธิ

สิทธิของปวงชนในดินแดนที่ตกอยู่ในสภาพการเสมือนเป็นอาณานิคม มีส่วนใกล้เคียงกับรูปแบบของสิทธิของปวงชนในดินแดนอาณานิคม เพราะในกรณีนี้เป็นกรณำแนวความคิดพื้นฐานของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองมาใช้ เช่นเดียวกัน ความแตกต่างในกรณีเช่นนี้จะ เป็นไปในรูปแบบที่ว่าสิทธิของปวงชนในดินแดนที่ตกอยู่ในสภาพการเสมือนเป็นอาณานิคม จะมีสิทธิต่อสู้โดยการใช้อำนาจหรือไม่ ดังจะกล่าวต่อไป

2.1 สิทธิในการเลือกรูปแบบของรัฐ

สิทธิในการเลือกรูปแบบของรัฐ เป็นองค์ประกอบสำคัญขั้นพื้นฐานของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง ปวงชนที่มีสิทธิกล่าวอ้างสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองย่อมมีสิทธิในการที่จะเลือกรูปแบบอนาคตของรัฐของตน ลักษณะการเลือกรูปแบบของรัฐในกรณีนี้เหมือนกับ การเลือกรูปแบบของอาณานิคมดังกล่าวมาในบทที่ 2 กล่าวคือ ตามหลักการที่กำหนดไว้ในมติของสมัชชาใหญ่ที่ 1541 และ 2625 นั้น การเลือกรูปแบบหรืออนาคตของรัฐจะเป็นไปได้ใน 3 รูปแบบคือ การเป็นรัฐเอกราช การเข้าร่วมกับรัฐอื่น หรือ การผนวกเข้าร่วมกับรัฐอื่น ตามหลักเกณฑ์ที่กล่าวไว้ในบทที่ 2 อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตที่ควรกล่าวไว้ว่าในครั้งหนึ่งว่า การใช้สิทธิเลือกรูปแบบของรัฐนั้น ผู้ที่เลือกอาจเลือกสภาพการเข้าเป็นดินแดนของรัฐที่ปกครองดินแดนนั้นก็ได้ การเลือกดังกล่าว ถ้าหากเป็นผลมาจากการใช้สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองโดยเสรีของปวงชน เช่น เกิดจากการลงประชามติอย่างเสรีและเป็นธรรมแล้ว การเลือกดังกล่าวก็จะมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย เช่น ถ้าหากปวงชนในดินแดนเช่นในกรณีของเกาะติมอร์-ตะวันออก ประสงค์จะเลือกมาเป็นดินแดนของอินโดนีเซีย โดยการลงประชามติอย่างเสรีแล้ว ดินแดนดังกล่าวก็จะกลายมาเป็นดินแดนของอินโดนีเซียโดยชอบด้วยกฎหมาย ข้อพิจารณาอีกประการหนึ่งของการเลือกรูปแบบของรัฐก็คือ การเลือกรูปแบบของรัฐจะเป็นการทำลายบูรณภาพแห่งดินแดนของรัฐที่ปกครองดินแดนเสมือนอาณานิคมหรือไม่เนื่องจากในมติต่าง ๆ ของ

สหประชาชาติที่กล่าวถึงสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง ก็มักจะมีข้อความในส่วนหนึ่งที่วางหลักไว้ว่า การกล่าวอ้างสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง เพื่อบั่นทอนทำลายบูรณภาพแห่งดินแดนของรัฐจะกระทำมิได้ เช่น ในมติที่ 2625 นั้น วางหลักการไว้ว่าไม่มีข้อความใดในมตินี้ที่จะอนุญาตหรือก่อให้เกิดการกระทำใด ๆ ซึ่งจะแบ่งแยกหรือทำลายไม่ว่าบางส่วนหรือทั้งหมด ซึ่งบูรณภาพแห่งดินแดนหรือเอกราชทางการเมืองของรัฐเอกราชได้⁵ การพิจารณาในประเด็นนี้ ต้องย้อนกลับไปอ้างถึงประเด็นที่ว่า เพราะเหตุใดกฎหมายจึงยอมให้มีกรณีให้เอกราชแก่อาณานิคม โดยไม่ถือว่าเป็นการทำลายบูรณภาพแห่งดินแดนของรัฐที่ปกครองดินแดนอาณานิคม เหตุผลประการหนึ่งในเรื่องนี้ก็คือการได้สิทธิเหนือดินแดนอาณานิคมของรัฐ ที่ปกครองอาณานิคมนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย กฎหมายจึงไม่รับรองคุ้มครองให้และไม่นับว่าดินแดนอาณานิคมเป็นส่วนหนึ่งของรัฐที่ปกครองอาณานิคมเหมือนที่ มติที่ 2625 วางหลักการไว้โดยสรุปในตอนหนึ่งว่า ดินแดนอาณานิคมหรือดินแดนที่ยังไม่ได้ปกครองตนเองอื่น ๆ มีสถานะแยกต่างหากและแตกต่างไปจากดินแดนของรัฐที่ปกครองดินแดนนั้น ๆ การที่ดินแดนอาณานิคมมีสถานะแยกต่างหากจากดินแดนของรัฐที่ปกครองนี้ ทำให้บูรณภาพแห่งดินแดนของรัฐที่ปกครองไม่คลุมมาถึงอาณานิคม และการให้เอกราชแก่อาณานิคมก็ไม่ขัดกับหลักบูรณภาพแห่งดินแดน ในกรณีของดินแดนที่ตกอยู่ในสภาพเสมือนอาณานิคมนั้น ไม่มีข้อความถึงสถานะทางกฎหมายของดินแดนอย่างชัดเจนเหมือนอย่างในกรณีของดินแดนอาณานิคมตามมติที่ 2625 แต่แม้กระนั้นก็ตามเนื่องจากเหตุที่กฎหมายกำหนดให้สถานะทางกฎหมายของอาณานิคมแยกต่างหากจากของรัฐ ที่ปกครองก็เพราะว่าสิทธิเหนือดินแดนของรัฐที่ปกครองอาณานิคมได้มาอย่างผิดกฎหมายซึ่งก็เหมือนกับในกรณีของดินแดนที่ตกอยู่ในสภาพเสมือนอาณานิคม การได้สิทธิเหนือดินแดนที่ตกอยู่ภายใต้สภาพการเสมือนเป็นอาณานิคม เป็นวิธีการที่ได้มาโดยผิดกฎหมายเช่นเดียวกับกรณีของอาณานิคม นั่นคือเป็นการได้มาโดยการใช้กำลัง ดังนั้นเมื่อเหตุหรือที่มาของปัญหาเป็นเช่นเดียวกันก็ย่อมนำไปสู่ผลทางกฎหมายอย่างเดียวกัน ในเมื่อการใช้กำลังยึดครองอาณานิคมทำให้ดินแดนอาณานิคมไม่กลายเป็นส่วนหนึ่งของรัฐผู้ปกครองอาณานิคม การใช้กำลังยึดครองดินแดนที่ตกอยู่ในสภาพเสมือน

⁵ Ibid., p.43

อาณานิคมก็ยอมทำให้ดินแดนที่ตกอยู่ในสภาพเสมือนอาณานิคม ไม่กลายเป็นส่วนหนึ่งของรัฐที่ปกครองดินแดนดังกล่าวด้วยเช่นกัน ทั้งนี้แม้ว่าจะไม่มีกฎหมายเขียนไว้ชัดเจนเช่นนั้นก็ตามดังนั้น ในเมื่อดินแดนที่ตกอยู่ในสภาพเสมือนอาณานิคม ไม่ได้เป็นดินแดนส่วนหนึ่งของรัฐผู้ปกครองหลัก บุรณภาพแห่งดินแดนก็ไม่นำมาบังคับถึงดินแดนอาณานิคม และการเลือกรูปแบบของรัฐในที่นี้ก็ไม่ขัดกับหลักบุรณภาพแห่งดินแดน

2.2 สิทธิในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐอื่น

สิทธิในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐอื่นนี้ ในมติที่ 2625 วางหลักการไว้ว่าทุก ๆ รัฐมีหน้าที่ที่จะงดเว้นการใช้อำนาจที่จะพรากสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองไปจากประชาชน และในกระทำการใด ๆ เพื่อต่อต้าน และขัดขืนต่อการใช้อำนาจเช่นนั้น ปวงชนเหล่านั้นมีสิทธิค้นหา และได้รับการสนับสนุนโดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และหลักการของกฎบัตรสหประชาชาติ⁶ การช่วยเหลือให้ดินแดนอาณานิคมได้รับเอกราชนั้น เป็นสิ่งยอมรับและได้รับการดำเนินการในสังคมนระหว่างประเทศ

ดังนั้น การที่นำหลักสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองมาใช้กับดินแดนที่ตกอยู่ในสภาพเสมือนอาณานิคม ก็จะทำให้ปวงชนในดินแดนเสมือนอาณานิคมมีสิทธิได้รับการช่วยเหลือจากรัฐอื่น ๆ เพื่อเป็นการให้ได้มาซึ่งสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองของปวงชนเหล่านั้นที่ถูกรัฐผู้ยึดครองดินแดนเสมือนอาณานิคมพรากเอาไปดังกล่าวกลับคืนมาได้ อย่างไรก็ตาม ในเรื่องของสิทธิในการได้รับความช่วยเหลือนี้ มีปัญหาที่ต้องพิจารณาถึงอยู่สองประการ ประการแรกก็คือ การที่รัฐหนึ่ง ๆ จะเข้าไปให้ความช่วยเหลือแก่ปวงชนในดินแดนเสมือนอาณานิคมนั้น จะถือว่าเป็นการแทรกแซงกิจการภายในของรัฐที่ยึดครองดินแดนเสมือนอาณานิคมดังกล่าวหรือไม่ และประการที่สองก็คือ การให้ความช่วยเหลือดังกล่าวจะกระทำได้ภายในขอบเขตแค่ไหนเพียงใด

⁶ Ibid. , P.42

สำหรับในปัญหาประการแรกที่เกี่ยวข้องกับการแทรกแซงกิจการภายในของรัฐนี้ หลักการห้ามการแทรกแซงเกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากหลักการที่ว่า รัฐทุกรัฐมีความเท่าเทียมกันในทางอำนาจอธิปไตย การที่รัฐ ๆ หนึ่งเข้าแทรกแซงในกิจการภายในของรัฐอีกรัฐหนึ่งจึงเป็นเรื่องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยที่การแทรกแซงนั้นอาจแบ่งรูปแบบออกได้เป็น 3 แบบ คือ⁷

- การแทรกแซงภายใน (Internal Intervention) เป็นกรณีที่รัฐ ก เข้าไปแทรกแซงความขัดแย้งระหว่างส่วนต่าง ๆ ในรัฐ ข. เช่น เข้าไปช่วยรัฐบาล หรือ เข้าไปช่วยฝ่ายกบฏ เป็นต้น

- การแทรกแซงภายนอก (External Intervention) เป็นกรณีที่รัฐหนึ่ง ๆ เข้าไปแทรกแซงในความสัมพันธ์ระหว่างรัฐอื่น ๆ เช่น การที่อิตาลีเข้าร่วมกับเยอรมันนี ในการทำสงครามกับอังกฤษ ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2

- การแทรกแซงที่เป็นการลงโทษ (Punitive Intervention) เป็นกรณีของการตอบโต้โดยอาจเป็นการทำสงครามระยะสั้น ๆ หรือใช้มาตรการตอบโต้อื่น ๆ เพื่อเป็นการตอบโต้การได้รับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากรัฐนั้น ๆ เช่น การปิดอ่าวของรัฐ ก เนื่องจากรัฐ ก ละเมิดข้อตกลงในสนธิสัญญา หรือการที่จีนทำสงครามล้างแค้นกับเวียดนาม เป็นต้น

และตามกฎหมายระหว่างประเทศนั้นโดยทั่วไปมีอยู่ 5 กรณีที่ถือว่า รัฐมีสิทธิที่จะแทรกแซงได้โดยชอบด้วยกฎหมาย⁸

- การแทรกแซงที่ผลมาจากการใช้กำลังตามที่กฎบัตรสหประชาชาติอนุญาตไว้ เช่น การใช้กำลังตามมติของคณะมนตรีความมั่นคง ตามมาตรา 42 ของกฎบัตรฯ

- การแทรกแซงเพื่อคุ้มครองป้องกัน สิทธิและผลประโยชน์ของชนชาติของตนในต่างประเทศ

- การแทรกแซงเพื่อช่วยรัฐที่ถูกแทรกแซงในการป้องกันตนเองร่วมกัน (Collective self-defence)

- การแทรกแซงในลักษณะที่เป็นการดำเนินงานของรัฐที่อยู่ใต้อำนาจของตน

⁷ J.G. Starke, Introduction to International law (London : Butterworth & co. (publishers) Ltd., 1977), p.117

⁸ Ibid., p. 118.

- การแทรกแซงในกรณีที่รัฐที่ถูกแทรกแซงเป็นผู้กระทำผิดกฎหมายระหว่างประเทศ
ต่อรัฐที่แทรกแซง

อนึ่ง แม้ว่า การให้ความช่วยเหลือ เช่นนี้จะมีลักษณะ เป็นการแทรกแซงด้วยก็ตาม แต่องค์ประกอบของการกระทำไม่ครบ เหตุที่จะถือว่าการกระทำเช่นนี้ เป็นเรื่องที่มีกฎหมายได้ ทั้งนี้ก็เพราะ จะเห็นได้ว่าดินแดนเสมือนอาณานิคมนั้นไม่ถือว่าเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของรัฐผู้ยึดครองดินแดนเสมือนอาณานิคม เพราะเหตุว่า รัฐดังกล่าวได้สิทธิเหนือดินแดนเสมือนอาณานิคม มาโดยผิดกฎหมาย (คือโดยการใช้อำนาจยึดครองดินแดน) ดังนั้น การที่เข้าไปช่วยเหลือดินแดนเสมือนอาณานิคม จึงไม่ถือเป็นการแทรกแซงกิจการภายในของรัฐที่ยึดครองดินแดนเสมือนอาณานิคมแต่อย่างใด นอกจากนั้น ดินแดนเสมือนอาณานิคมก็ยังไม่ถือว่าเป็นรัฐเพราะดินแดนในลักษณะ เช่นนี้ไม่มีเอกราช, อธิปไตย จึงขาดองค์ประกอบข้อหนึ่งของความเป็นรัฐ ดังนั้น การเข้าไปช่วยเหลือดังกล่าว ก็จะไม่ถือว่าเป็นการแทรกแซงกิจการภายในของดินแดนเสมือนอาณานิคมด้วยเช่นกัน ด้วยเหตุนี้การที่รัฐหนึ่ง ๆ จะเข้าไปให้ความช่วยเหลือแก่ปวงชนในดินแดนเสมือนอาณานิคมจึงเป็นเรื่องที่น่าจะกระทำได้ โดยไม่ถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายแต่ประการใด

สำหรับในปัญหาประการต่อมาที่ว่า การเข้าไปให้ความช่วยเหลือดังกล่าวจะสามารถทำได้ภายในขอบเขตเพียงใดนั้น ยังเป็นเรื่องที่ยังไม่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าจะกระทำได้แค่ไหนเพียงไร แต่โดยทั่วไปแล้วการให้ความช่วยเหลือในเรื่องที่ไม่ใช่การส่งกำลังอาวุธยุทธภัณฑ์ เช่น การให้ความช่วยเหลือทางด้านการทูตเพื่อช่วยเรียกร้องสิทธิในการปกครองตนเอง และการเข้าไปช่วยเหลือโดยการส่งยารักษาโรค, อาหาร, เครื่องนุ่งห่ม ให้แก่ปวงชนในดินแดนเสมือนอาณานิคม เป็นต้นนั้น เป็นเรื่องที่ยอมรับกันว่าสามารถทำได้ แต่ในเรื่องของการให้ความช่วยเหลือโดยการส่งอาวุธยุทธภัณฑ์นั้น เมื่อพิจารณาโดยการอ้างอิงจากมติที่ 3314 (XXIX) เรื่อง Definition of Aggression ลงวันที่ 14 ธันวาคม 1974⁹ ในมาตรา 1 ของมติดังกล่าว กล่าวว่า การรุกราน (aggression) คือการใช้อำนาจอาวุธโดยรัฐ ๆ หนึ่งต่ออธิปไตย, บูรณภาพแห่งดินแดน หรือเอกราชทางการเมืองของรัฐอีกรัฐหนึ่ง หรือกระทำการโดยวิธีอื่นใดที่ไม่สอดคล้องกับกฎบัตรสหประชาชาติ แต่อย่างไรก็ดี ในมาตรา 7 ของมติดังกล่าวก็ยังคงกล่าวไว้โดยสรุปด้วยว่า คำนิยาม (ในเรื่องการรุกราน) นี้ จะ

⁹ United Nations Official Records A/9631(1975), PP. 143-144

ไม่กระทบถึงสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง เอกราช และเสรีภาพของปวงชนภายใต้ระบอบการเหยียดผิว, อาฆาณิคม หรือการครอบงำโดยต่างชาติในรูปแบบอื่น ในการที่จะต่อสู้ให้ได้มาเพื่อสิทธิดังกล่าวรวมทั้งมีสิทธิค้นหา และได้รับความช่วยเหลือด้วย และในมาตรา 8 ก็กล่าวหลักการไว้ว่า ในการตีความและใช้บังคับบทบัญญัติทั้งหมดในมตินี้ให้ตีความโดยคำนึงถึงความต่อเนื่องแต่ละมาตราด้วย

ด้วยเหตุนี้เมื่อเราพิจารณามาตรา 1, 7 และ 8 ของมติฉบับดังกล่าวนี้ประกอบเข้าด้วยกันแล้วก็อาจกล่าวได้ว่า การให้ความช่วยเหลือในด้านการให้กำลังอาวุธก็น่าจะกระทำได้ เพราะในมติฉบับนี้กล่าวไว้แต่เพียงกว้าง ๆ ว่า การให้ความช่วยเหลือแก่ปวงชนที่อยู่ภายใต้การครอบงำของต่างชาติก็สามารถทำได้ โดยไม่ถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายและไม่ถือว่าเป็นการรุกรานเท่านั้น ไม่ได้กำหนดขอบเขตของการช่วยเหลือเอาไว้แต่อย่างใด

2.3 สิทธิในการต่อสู้โดยการใช้กำลัง

การต่อสู้ของปวงชนในดินแดนอาฆาณิคมและเสมือนเป็นอาฆาณิคม มักจะดำเนินไปในรูปแบบของขบวนการปลดแอกแห่งชาติ อย่างไรก็ตามก็ดี ความหมายของขบวนการปลดแอกแห่งชาติ ยังไม่ได้รับการยอมรับกันโดยทั่วไปในกฎหมายระหว่างประเทศ แต่เราอาจกล่าวอย่างกว้าง ๆ ได้ว่าขบวนการปลดแอกแห่งชาติซึ่งเป็นที่รู้จักกันในปัจจุบันนี้คือ กลุ่มคนหรือองค์กร (ที่มีการจัดระเบียบภายในองค์กร) และกล่าวอ้างว่ากลุ่มหรือองค์กรของตนกระทำการในฐานะเป็นตัวแทนของประชาชนส่วนใหญ่ เพื่อเรียกร้องอิสรภาพเอกราชและสิทธิในการปกครองตนเองให้แก่ดินแดนที่ปวงชนที่กลุ่มของตนเป็นตัวแทนนั้นอาศัยอยู่ การเรียกร้องอิสรภาพดังกล่าวอาจเป็นการดำเนินการทางการเมือง, การประท้วง หรือโดยวิธีการอื่น ๆ ก็ได้ เช่น ขบวนการไอซอนนิสต์ของอิสราเอล เป็นต้น

ดังนั้น ปัญหาที่จะต้องพิจารณาในหัวข้อนี้ก็คือ สถานะของขบวนการปลดแอกเช่นนี้ได้รับการรับรองตามกฎหมายเพียงใด และปัญหาที่ว่าสิทธิในการต่อสู้ของขบวนการดังกล่าวสามารถกระทำได้หรือไม่เพียงใด

สำหรับในปัญหาแรกนั้น ในปัจจุบันมีขบวนการเพื่อการปลดแอกแห่งชาติในดินแดนเสมือนอาฆาณิคมขบวนการหนึ่งได้รับการยอมรับจากสหประชาชาติว่า เป็นตัวแทนของประชาชนต่าง ๆ ตามหลักสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองได้ ขบวนการดังกล่าวได้แก่ PLO (Palestine Liberation Organization) โดยสมัชชาใหญ่มีมติยอมรับ PLO เป็นผู้แทน

ของชาวปาเลสไตน์เป็นครั้งแรกตามมติที่ 2728 (XXVI) ลงวันที่ 6 ธันวาคม 1971¹⁰ และ PLO ได้รับเชิญจากสหประชาชาติให้เข้าร่วมการประชุมสมัชชาใหญ่ได้ในฐานะผู้สังเกตการณ์ได้ในที่สุด ตามมติที่ 3210 (XXIX) ลงวันที่ 14 ตุลาคม 1974, 3327 (XXIX) ลงวันที่ 22 พฤศจิกายน 1974, 3247 (XXIX) ลงวันที่ 29 พฤศจิกายน 1974¹¹

ทั้งนี้ ขบวนการปลดปล่อยแห่งชาติที่ได้รับการรับรองจากสหประชาชาติจะได้รับสิทธิในการเข้าร่วมกิจกรรมกับสมัชชาใหญ่ และองค์กรอื่นของสหประชาชาติในฐานะผู้สังเกตการณ์ดังจะเห็นได้จากมติที่ 43/160 ของสมัชชาใหญ่ เรื่อง "Observer status of National Liberation Movements recognized by the Organization of African Unity and/or by the League of Arab States" (ลงวันที่ 9 ธันวาคม 1988)¹² นอกจากนั้นเป็นที่สังเกตว่ามติที่ 43/160 ดังกล่าว ยังได้เรียกร้องให้รัฐต่าง ๆ ให้เอกลีทธิและความคุ้มกันทางการทูตแก่ขบวนการปลดปล่อยแห่งชาติอีกด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁰ Heather A Wilson, International Law and the Use of Force by National Liberation Movements, (New York : Oxford University press, 1990), p.145

¹¹ Ibid., p.73

¹² United Nations official Records A/43/49(1989), P. 277

จากข้อเท็จจริงต่าง ๆ ดังกล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนมีความเห็นว่าตามทางปฏิบัติ ในปัจจุบันสังคมระหว่างประเทศยอมรับให้ขบวนการปลดแอกแห่งชาติกระทำการเป็นตัวแทนในการเรียกร้องสิทธิในการปกครองตนเองให้แก่ปวงชนใน และดินแดนที่ตกอยู่ในสภาพเสมือนอาณานิคมได้ แต่มีข้อสังเกตว่า ขบวนการดังกล่าวจะต้องได้รับการรับรองว่าเป็นตัวแทนที่แท้จริงของปวงชนนั้น แต่อย่างไรก็ดี หลักเกณฑ์ที่จะพิจารณาว่าในกรณีเช่นใด จะถือว่าเป็นตัวแทนที่แท้จริงของปวงชนนั้นยังเป็นเรื่องที่ยังอยู่กับการเมืองระหว่างประเทศเป็นสำคัญ กล่าวคือ ขบวนการนั้นๆ มีรัฐที่สนับสนุนอยู่มากเพียงใด และขบวนการนั้นสามารถแสดงให้รัฐต่างๆ พอใจได้หรือไม่ว่าตนเป็นตัวแทนที่แท้จริงของปวงชนดังกล่าว

สำหรับในปัญหาว่า การต่อสู้สามารถกระทำได้หรือไม่เพียงใดนั้น โดยหลักการแล้วปวงชนในดินแดนเสมือนอาณานิคมมีสิทธิในการต่อสู้โดยใช้กำลัง เช่นเดียวกับปวงชนในดินแดนอาณานิคม เพราะในมติของสมัชชาใหญ่สหประชาชาติดังกล่าว หัวข้อ 2.1.2 ในบทที่ 2 (มติที่ 35/35, 36/9, 37/43 กับมติที่ 38/14, 39/17, 40/25, 41/101, 42/95, 43/108, 44/79, 45/132 กับมติที่ 46/87 และ 47/82) ก็มีข้อความที่กล่าวยืนยันถึงสิทธิของปวงชนในการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งเอกราช และบูรณภาพแห่งดินแดนจากการครอบงำของต่างชาติ ไม่ว่าจะเป็นการต่อสู้ในรูปแบบใด ๆ ก็ตามอยู่แล้ว นอกจากนี้ในมติที่ 3103 (เรื่อง Basic principles of the Legal status of the combatants struggling against colonial and alien domination and racist regimes)¹³ ก็ยังกล่าวว่า การต่อสู้ของปวงชนภายใต้การครอบงำของต่างชาติเพื่อให้ได้มาซึ่ง สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองและเอกราชนั้น เป็นเรื่องที่สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ และในมติที่ 46/51 (เรื่อง Measures to eliminate international terrorism) นั้น ก็กล่าวไว้โดยสรุปว่า ปวงชนภายใต้การครอบงำของต่างชาติมีสิทธิที่จะต่อสู้โดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง โดยที่จะไม่ถือว่าการต่อสู้ในลักษณะเช่นนี้เป็นการก่อการร้าย ด้วยเช่นกัน

¹³ United Nations Official Records A/9030(1975), p. 142

แต่อย่างไรก็ดี โดยทางปฏิบัติแล้วในทางการเมืองระหว่างประเทศนั้น ๆ รัฐต่าง ๆ ที่เป็นผู้ยึดครองดินแดนเสมือนอาณานิคม ก็ยังถือว่า ขบวนการที่ต่อสู้เพื่อสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองในดินแดนเสมือนอาณานิคมที่ตนยึดครองมีสถานะเป็นเพียง กองโจร ประเภทหนึ่งเท่านั้น และไม่ยอมรับสิทธิในการต่อสู้ของขบวนการเหล่านั้น เช่น ในกรณีของอินโดนีเซียกับขบวนการในติมอร์ตะวันออก เป็นต้น แต่แม้กระนั้นก็ตามแนวโน้มในการที่รัฐต่าง ๆ ในสังคมระหว่างประเทศจะยอมรับสิทธิในการต่อสู้ของขบวนการต่าง ๆ ก็ยังมีหนทางเป็นไปได้ ถ้าหากขบวนการนั้นได้รับการรับรองในระดับระหว่างประเทศ เหมือนดังที่ PLO ได้รับการรับรองในสหประชาชาติ

กล่าวโดยสรุป ปวงชนในดินแดนเสมือนอาณานิคมย่อมมีสิทธิในการต่อสู้โดยใช้กำลังได้ตามกฎหมาย (แม้ว่าจะเป็นการใช้สิทธิโดยผ่านทางขบวนการเพื่อการปลดแอกแห่งชาติในดินแดนนั้น ๆ ก็ตาม) แต่ที่ว่า สิทธิในการต่อสู้ดังกล่าวนี้จะได้รับการยอมรับจากรัฐต่าง ๆ เพียงใดหรือไม่ขึ้นอยู่กับว่า ขบวนการดังกล่าวได้รับการรับรองยอมรับในระดับระหว่างประเทศเพียงใด ถ้าหากขบวนการเช่นว่าได้รับการยอมรับในระดับระหว่างประเทศว่าเป็นตัวแทนของปวงชนในดินแดนเสมือนอาณานิคมในระดับระหว่างประเทศอย่างแท้จริงแล้ว สิทธิในการต่อสู้เช่นว่านี้ก็จะได้รับการยอมรับจากรัฐต่าง ๆ โดยทั่วไป เช่นเดียวกับในกรณีของ PLO นั้นเอง

ผู้ที่สามารถกล่าวอ้างสิทธิ

3.1 กลุ่มชน

เช่นเดียวกับในกรณีของผู้ที่สามารถกล่าวอ้างสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองในกรณีของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองในดินแดนอาณานิคม ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ว่า ในมิติต่าง ๆ ของสหประชาชาตินั้น ผู้ที่มีสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองคือ "peoples" หรือกลุ่มชนหรือปวงชน และเมื่อนำแนวคิดพื้นฐานของกลุ่มชนมาปรับใช้กับในกรณีเช่นนี้แล้ว กลุ่มชนในที่นี้จะหมายถึงปวงชนทั้งหมดในดินแดนเสมือนอาณานิคมเท่านั้น ถ้าหากกลุ่มชนในดินแดนเสมือนอาณานิคมมีหลายกลุ่มก็จะต้องมีการลงประชามติเพื่อหาความประสงค์ที่แท้จริงของกลุ่มชนข้างมากในดินแดนนั้น ๆ มีข้อสังเกตประการหนึ่งคือกลุ่มชนที่จะถือว่ามีสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองในดินแดนเสมือนเป็นอาณานิคม จะต้องมีความผูกพันทางประวัติศาสตร์อย่างต่อเนื่องในดินแดนที่ตนกล่าวอ้างสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองดังกล่าวอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันด้วย

เช่น ในกรณีของชาวอาหรับในดินแดนปาเลสไตน์ เหตุที่ชาวอาหรับในดินแดนปาเลสไตน์ได้รับการยอมรับจากสังคมระหว่างประเทศในฐานะที่เป็นเจ้าของดินแดน ก็เพราะชาวปาเลสไตน์ได้อยู่อาศัยในดินแดนปาเลสไตน์อย่างต่อเนื่องกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน จนถึงได้ว่าดินแดนปาเลสไตน์นั้น เป็นบ้านของชาวอาหรับเหล่านั้น การกล่าวอ้างสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองของประชาชนในดินแดนที่ตกอยู่ในสภาพเสมือนอาณานิคม มักจะกระทำโดยขบวนการปลดแอกแห่งชาติ เช่น ขบวนการปลดปล่อยปาเลสไตน์เรียกร้องสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองเป็นต้นการเรียกร้องสิทธิของขบวนการปลดแอกเหล่านี้อาจทำให้เกิดข้อสงสัยได้ว่าขบวนการเหล่านี้จะถือเป็นกลุ่มชนที่มีสิทธิเรียกร้อง สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองได้หรือไม่ ความจริงแล้วในกรณีเช่นนี้ ขบวนการปลดแอกฯ กระทำการในฐานะที่เป็นตัวแทนของปวงชนทั้งหมดในดินแดนที่ตกอยู่ในสภาพเสมือนเป็นอาณานิคมนั้น ๆ ตัวอย่างเช่น เมื่อขบวนการปลดปล่อยปาเลสไตน์ได้รับการยอมรับโดยสหประชาชาตินั้น เท่ากับว่าสหประชาชาติได้ถือว่าขบวนการฯ เป็นตัวแทนอันแท้จริงของปวงชนปาเลสไตน์ ในการเรียกร้องสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง ดังนั้น การเรียกร้องสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองของขบวนการปลดแอกฯ จึงไม่ใช่เป็นการกระทำในนามของตนเองแต่เป็นการกระทำในนามของปวงชนทั้งหมด การที่ขบวนการฯ จะมีสิทธิกล่าวอ้างสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองจึงเป็นไปตามหลักการปกติของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองไม่ได้เป็นข้อยกเว้นพิเศษอันใด

3.2 บัจเจกชน

ตามแนวความคิดพื้นฐานของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง บัจเจกชนไม่ได้รับการยอมรับให้เป็นผู้มีสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองในปฏิญญาว่าด้วย สิทธิของชนกลุ่มน้อย (Declaration on the rights of persons belonging to national or ethnic religions and linguistic minorities)¹⁴ เอง แม้จะใช้คำว่า "persons" ซึ่งแตกต่างจากมติหรือปฏิญญาฉบับอื่นของสหประชาชาติก็ตาม แต่เนื่องจากการ

¹⁴ Marilou M. Righini (ED), "United Nations : General Assembly Resolution and Declaration on the Rights of Persons belonging to National or Ethnic Religious and linguistic Minorities", International Legal Materials, No. 32 (1993) PP. 911-916

ใช้คำว่า "persons" ในรูปของพหูพจน์ทำให้ความหมายของ "persons" และ "peoples" โดยทั่วไปไม่แตกต่างกัน คือมีความหมายไปในทางกลุ่มชนอยู่นั่นเอง ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าปัจเจกชนไม่เป็นผู้สามารถกล่าวอ้างสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองในดินแดนเสมือนเป็นอาณานิคมนี้ได้

แนวทางปฏิบัติของสหประชาชาติเกี่ยวกับกรณีตัวอย่างของสภาพเสมือนอาณานิคม

เนื่องจากรายละเอียดของทางปฏิบัติของสหประชาชาติในแต่ละกรณี มีมากเกินไปที่จะนำมากล่าวถึงในที่นี้ทั้งหมดได้ ดังนั้น การกล่าวถึงแนวทางปฏิบัติของสหประชาชาติในที่นี้จึงจะเป็นการถึงโดยสรุปเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองเท่านั้น แต่ไม่ได้กล่าวถึงรายละเอียดของสถานะการณ์ทั้งหมดในแต่ละกรณีแต่อย่างใด

4.1 ฉนวนกาซา, ที่ราบสูงโกลาน และ ดินแดนฝั่งตะวันตกของแม่น้ำจอร์แดน

สหประชาชาติเริ่มเข้ามาเกี่ยวข้องกับดินแดนฉนวนกาซา, ที่ราบสูงโกลานและดินแดนฝั่งตะวันตกของแม่น้ำจอร์แดน ซึ่งเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของดินแดนปาเลสไตน์ทั้งหมดตั้งแต่อังกฤษซึ่งเป็นผู้ปกครองปาเลสไตน์ ซึ่งเป็นดินแดนในอาณัติของอังกฤษ ได้ยุติระบบอาณัติในปาเลสไตน์ลง และได้ส่งมอบการดูแลดินแดนปาเลสไตน์ให้แก่สหประชาชาติ สมัชชาใหญ่สหประชาชาติมีมติที่ 181 (II) เมื่อเดือนธันวาคม 1947 ให้แบ่งแยกดินแดนปาเลสไตน์ออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนของรัฐอาหรับ, รัฐยิว และส่วนของเมืองเจอร์ซาเลม ซึ่งจะเป็นเมืองระหว่างประเทศภายใต้การดูแลของสหประชาชาติ อย่างไรก็ตาม อังกฤษยุติระบบอาณัติล่วงหน้าเวลาที่กำหนดไว้ในมติที่ 181 และทำให้อิสลาเอลประกาศอิสรภาพ เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 1948 การประกาศอิสรภาพครั้งนั้นได้ทำให้เกิดสงครามระหว่างยิวและอาหรับครั้งแรกในปี ค.ศ. 1948 สหประชาชาติได้เข้าไปไกล่เกลี่ยและคณะกรรมการความมั่นคงมีมติให้มีการหยุดยิงเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 1948¹⁵ สมัชชาใหญ่สหประชาชาติและคณะกรรมการความมั่นคงพยายาม

¹⁵ Division for Palestinian Rights of the United Nation Secretariat, the Committee on the Exercise of the Inalienable Rights of the palestinian people, The Origin and Evaluation of the Palestine Problem 1917-1988, (New york : United Nations, 1990) , p.140

ดำเนินการไกล่เกลี่ยความขัดแย้งระหว่างอาหรับและยิวอยู่ต่อมา แต่ไม่ประสบความสำเร็จ จนกระทั่งอาหรับและยิวได้ทำสงครามกันอีกครั้งหนึ่งในปี ค.ศ. 1967 ซึ่งผลจากสงครามครั้งนี้ ยิวได้ยึดฉนวนกาซา, ที่ราบสูงโกลาน และดินแดนฝั่งตะวันตกของแม่น้ำจอร์แดนเอาไว้ได้ตั้งแต่นั้นมาสหประชาชาติได้พยายามดำเนินการโดยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ยิวถอนทหารออกไปจาก ดินแดนที่ยึดครองในสงครามในปี ค.ศ. 1967 ดังกล่าวนอกจากนั้นในปี ค.ศ. 1975 สมัชชาใหญ่ ได้ตั้งคณะกรรมการว่าด้วยการใช้สิทธิของชาวปาเลสไตน์ (Committee on the Exercise of the inalienable rights of the palestinian people) คณะกรรมการ ดังกล่าวในเวลาต่อมาได้ทำคำแนะนำเสนอต่อสมัชชาใหญ่ ในคำแนะนำดังกล่าวคณะกรรมการ ได้กล่าวถึงสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมายและไม่อาจเพิกถอนได้ของชาวปาเลสไตน์ ในการที่จะกลับคืนสู่ดินแดนของตน รวมทั้งในการได้รับสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง¹⁶ ในคำแนะนำดังกล่าวนี้ คณะกรรมการแบ่งสิทธิของชาวปาเลสไตน์ออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกคือสิทธิของผู้ลี้ภัยชาวปาเลสไตน์ที่จะได้กลับคืนสู่ดินแดนของตน (The right of return) และส่วนที่สองคือ สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง, เอกราชของชาติและอำนาจอธิปไตย (The right to Self-determination, National Independence and Sovereignty) ในส่วนของ สิทธิในการกลับคืนสู่ดินแดนของตนนั้น คณะกรรมการกล่าวว่าเป็นสิทธิตามธรรมชาติ ซึ่งไม่อาจเพิกถอนได้ ที่ได้รับการยืนยันโดยมติของสมัชชาใหญ่ที่ 194 ลงวันที่ 11 ธันวาคม 1948 และ มติต่อ ๆ มาอีกมากมายในส่วนของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองนั้นคณะกรรมการกล่าวว่า ประชาชนชาวปาเลสไตน์มีสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง เอกราชของชาติและอำนาจอธิปไตย สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองของชาวปาเลสไตน์ ได้รับการยืนยันในเวลาต่อมาจากมติของ สมัชชาใหญ่ต่อ ๆ มา อย่างเช่น มติที่ 38/58 c ลงวันที่ 13 ธันวาคม 1983 มติฉบับนี้ได้วาง แนวทางหรือหลักการหรือที่จะได้มาซึ่งสันติภาพในวันออกกลาง หลักการดังกล่าวในข้อ (a) มีใจความโดยสรุปคือการบรรลุถึงสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมายและไม่อาจเพิกถอนได้ของปวงชน

¹⁶ Ibid., p.181

ชาวปาเลสไตน์ สิทธิดังกล่าวนี้รวมถึงสิทธิในการกลับคืนสู่ถิ่นฐานเดิม สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองและสิทธิในการก่อตั้งรัฐเอกราชของตนเองในปาเลสไตน์¹⁷ จากข้อเท็จจริงดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองของชาวปาเลสไตน์ ได้รับการรับรองและยืนยันจากสหประชาชาติเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ในมติของสมัชชาใหญ่ที่ 47/82 เรื่อง Importance of the Universal realization of the right of peoples to self-determination and of the speedy granting of independence to colonial countries and peoples for the effective guarantee and observance of human rights ลงวันที่ 16 ธันวาคม 1992 ในหัวข้อที่ 3 ที่ได้กล่าวยืนยันสิทธิอันไม่อาจเพิกถอนได้ของชาวปาเลสไตน์ และประชาชนอื่น ๆ ทั้งหมดที่อยู่ภายใต้การครอบครองของชาวต่างชาติ และภายใต้ระบอบอาณานิคมในสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองเอกราชของชาติ¹⁸ บุรณภาพแห่งดินแดน ความสามัคคีของชาติ และอำนาจอธิปไตย โดยปราศจากการแทรกแซงของต่างชาติ ก็เป็นสิ่งยืนยันสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองของชาวปาเลสไตน์ได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นการที่อิสราเอล และองค์การปลดปล่อยปาเลสไตน์ได้มาทำความตกลงระหว่งกันในปี 1993 เพื่อให้ชาวปาเลสไตน์ได้มีสิทธิในการปกครองตนเองในดินแดนที่อิสราเอลยึดครองมาจากสงครามเมื่อปี 1967 และการที่อิสราเอลได้ทำข้อตกลงกับองค์การปลดปล่อยปาเลสไตน์ เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 1994 ที่ตกลงให้อิสราเอลถอนทหารออกจากฉนวนกาซา และเมือง เจริโค (ในเขต WEST BANK) และอิสราเอลยอมรับสิทธิในการปกครองตนเองของชาวปาเลสไตน์ในดินแดนทั้งสอง ก็เป็นการยืนยันอีกประการหนึ่งว่า สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองของชาวปาเลสไตน์ ได้รับการยืนยันโดยคู่กรณีที่เกี่ยวข้องแล้ว

¹⁷ Ibid., p. 227

¹⁸ News Coverage Service ,Department of Public Information, United Nations press Release: United Nations Resolutions and Decisions Adopted by the General Assembly during the first part of its forty-seventh session (New York : United Nations, 1993), p. 280

4.2 ทิมอร์ตะวันออก

ทิมอร์ตะวันออก (East Timor) เป็นเกาะที่อยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของหมู่เกาะที่รวมกันเป็นประเทศอินโดนีเซีย เกาะทิมอร์ประกอบไปด้วย ทิมอร์ตะวันตกและทิมอร์ตะวันออก ทิมอร์ตะวันตกเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของอินโดนีเซียมาตั้งแต่เริ่มแรก เมื่อเนเธอร์แลนด์ ซึ่งเป็นผู้ปกครองอินโดนีเซีย ได้ให้เอกราชแก่อินโดนีเซีย (ซึ่งรวมทั้งทิมอร์ตะวันตกด้วย ทิมอร์ตะวันออกเดิมเป็นอาณานิคมของโปรตุเกส แต่ได้รับอิสรภาพเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 1975 และกลายเป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตยแห่งทิมอร์ตะวันออก (Democratic Republic of East Timor) ¹⁹ อินโดนีเซียส่งกำลังทหารบุกเข้ายึดทิมอร์ตะวันออกในปลายปี 1975 นั้นเอง และอินโดนีเซียได้จัดตั้งรัฐบาลชั่วคราวของทิมอร์ตะวันออก ที่ประกอบไปด้วยพรรคการเมืองเล็ก ๆ 2 พรรค ที่นิยมอินโดนีเซีย คือ APODETI และ UDI ²⁰ นับแต่นั้นเป็นต้นมา การต่อสู้ระหว่างผู้เรียกร้องเอกราช (ซึ่งอยู่ในรูปของขบวนการปลดแอกแห่งชาติ FRETILIN กับกำลังทหารอินโดนีเซีย และกำลังทหารของทิมอร์ตะวันออกที่นิยมอินโดนีเซียก็เกิดขึ้นอยู่ตลอดมาในทิมอร์ตะวันออก ทำให้มีผู้เสียชีวิตจากการต่อสู้ตั้งแต่ปี 1975 จนถึงปี 1989 ถึงประมาณ 100,000 ถึง 200,000 คน ²¹ การปราบปรามผู้ชุมนุมประท้วงเรียกร้องเอกราชและสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองดำเนินมาจนถึงปัจจุบัน และยังคงมีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ เช่น เมื่อเดือนพฤศจิกายน 1991 กองทหารของอินโดนีเซียได้ยิงปืนเข้าสู่พลเมืองผู้ชุมนุมประท้วงในเมือง ดิลี (Dili) ซึ่งเคยเป็นเมืองหลวงของทิมอร์ตะวันออกก่อนถูกอินโดนีเซียยึดครอง ทำให้มีพลเรือนเสียชีวิตอย่างน้อยถึง 50 คน เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้นานาชาติ รวมทั้งสหประชาชาติหันมาให้ความสนใจแก่ทิมอร์ตะวันออกเพิ่มมากยิ่งขึ้น

¹⁹ Department of Public Information, United Nations, Everyone's United Nations, Ninth Edition (New York : United Nations publication, 1979), p. 306

²⁰ Ibid.

²¹ Diane F Orentieher, Human Rights in Indonesia and East Timor (New York : West publishing Co., Ltd., 1988), p. 253

สหประชาชาติได้เริ่มเข้ามาบีบบทบาทในเรื่องติมอร์ตะวันออกนี้เมื่อ โปรตุเกส
 แจ้งต่อสมัชชาใหญ่สหประชาชาติว่า อินโดนีเซียบุกยึดติมอร์ตะวันออกเมื่อเดือนธันวาคม 1975
 ในเดือนเดียวกันนี้เอง สมัชชาใหญ่ได้มีมติรับรองสิทธิอันไม่อาจเพิกถอนได้ของปวงชนของติมอร์
 ตะวันออกในสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง เอกราชและอิสรภาพ รวมทั้งในการตัดสินใจสถานะ
 ทางการเมืองในอนาคตของตนเอง และสมัชชาใหญ่ได้เรียกร้องให้อินโดนีเซียยุติการใช้กำลัง
 ทหารละเมิดบูรณภาพแห่งดินแดนของติมอร์ตะวันออก และให้ถอนทหารออกไปจากดินแดน
 ดังกล่าว เพื่อให้ปวงชนในติมอร์ตะวันออกสามารถใช้สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองได้

และคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ในเดือนเดียวกันกับที่สมัชชาใหญ่
 มีมติดังกล่าวข้างต้น ก็มีมติให้อินโดนีเซียถอนทหารออกจากติมอร์ตะวันออก และเรียกร้องให้
 นานาชาติรับรองสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองของติมอร์ตะวันออก คณะมนตรีมีมติย้ำหลักการ
 นี้อีกครั้งในปี 1976 เหตุการณ์ที่รับรองถึงการมีสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองของติมอร์-
 ตะวันออก เกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่งในปี 1976 นั้นเองเมื่ออินโดนีเซียออกกฎหมายผนวก ติมอร์-
 ตะวันออกเข้าเป็นจังหวัดที่ 27 ของอินโดนีเซีย ซึ่งในเรื่องการผนวกดินแดนนี้ สมัชชาใหญ่ก็
 ได้มีมติถึงสองครั้งติดต่อกันในเดือนธันวาคม 1976 และพฤศจิกายน 1977 ในการปฏิเสธ
 ไม่ยอมรับการผนวกดินแดนติมอร์ตะวันออกของอินโดนีเซีย ถ้าหากไม่ได้มีการใช้สิทธิในการ
 กำหนดอนาคตตนเองของประชาชนในดินแดนดังกล่าว²² การที่สมัชชามีมติไม่ยอมรับการผนวก
 ดินแดนดังกล่าวสอดคล้องกับหลักที่ว่า การยึดครองดินแดนโดยใช้กำลังเป็นเรื่องที่ไม่ชอบด้วย
 กฎหมายและสอดคล้องกับเรื่องสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง ในเรื่องที่ประชาชนมีสิทธิ
 เลือกรูปแบบของรัฐว่าจะเลือกเป็นเอกราช, เข้าร่วมกับรัฐอื่น (association) หรือผนวก
 เข้ากับรัฐอื่น (Integration) ดังกล่าวในมติที่ 1541 และ 2625

²² Department of Public Information, United Nations,
 op.cit., p.307

ลักษณะโดยสรุปของความสัมพันธ์ระหว่างสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองและสภาพเสมือน

อาณานิคม

ปวงชนในดินแดนเสมือนอาณานิคมมีสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองเช่นเดียวกับปวงชนในดินแดนอาณานิคม กล่าวคือ มีสิทธิในการเลือกรูปแบบของรัฐ, สิทธิในการต่อสู้ และสิทธิในการได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ก็เพราะโดยเหตุที่ว่ารัฐที่ยึดครองดินแดนเสมือนอาณานิคมได้สิทธิเหนือดินแดนดังกล่าวมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งส่งผลให้ดินแดนเสมือนอาณานิคมจะไม่กลายเป็นส่วนหนึ่งของดินแดนของรัฐผู้ยึดครองดินแดนไปแต่ประการใด

สิทธิในการเลือกรูปแบบของรัฐของปวงชนในดินแดนเสมือนอาณานิคม เป็นประเด็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปและไม่มีปัญหาเท่าใดนัก แต่ในส่วนของสิทธิในการต่อสู้ และสิทธิในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐอื่น ๆ นั้น ถึงแม้ว่าโดยเนื้อหาของกฎหมายแล้ว ปวงชนในดินแดนเสมือนอาณานิคมจะมีสิทธิเช่นว่านี้ก็ตาม แต่การที่รัฐต่าง ๆ ในสังคมนานาชาติจะยอมรับสิทธิเช่นว่านี้หรือไม่จะขึ้นอยู่กับการเมืองระหว่างประเทศเป็นสำคัญ กล่าวคือ สิทธิในการต่อสู้ และในการได้รับความช่วยเหลือของปวงชนในดินแดนเสมือนอาณานิคมที่ได้รับความสนใจจากสังคมนานาชาติเป็นอย่างมาก และในที่ซึ่งขบวนการปลดแอกแห่งชาติในดินแดนเสมือนอาณานิคมดังกล่าวได้รับการยอมรับรับรองในระดับระหว่างประเทศเป็นอย่างมากเช่นกันนั้น สิทธิเช่นว่าของปวงชนดังกล่าวก็จะได้รับการยอมรับรับรองจากสังคมนานาชาติโดยทั่วกัน เหมือนดังเช่นในกรณีของ PLO เป็นต้น แต่ในทางกลับกัน สิทธิในการต่อสู้และในการได้รับความช่วยเหลือของปวงชนในดินแดนเสมือนอาณานิคมที่ไม่ได้รับความสนใจจากนานาชาติ และในที่ซึ่งขบวนการปลดแอกในดินแดนดังกล่าว ไม่ได้รับการยอมรับรับรองในระดับระหว่างประเทศแล้ว สิทธิเช่นว่าของปวงชนในดินแดนเสมือนอาณานิคมในลักษณะเช่นนี้ แม้ว่าจะจะเป็นไปตามกฎหมาย แต่ก็จะไม่ได้รับการยอมรับรับรองจากสังคมนานาชาติแต่ประการใด